

Om något
händer på resan
– *vem gör vad?*

Produktion: Utrikesdepartementet

Tryck: Elanders Gotab 2006

ISBN: 91-7496-373-2

Artikelnr: UD 06.035

Foto: Carsten Medom Madsen – Megapix

Fotosearch

Lars Pehrson/Scanpix

Image Source

Innehåll

Förord	5
UD:s uppdrag	6
Samarbete med försäkringsbolag och researrangörer	8
Exempel på nödsituationer	10
Malaria i Sydafrika	10
Stöld i Bangkok	11
Knarksmuggling i Sydamerika	12
Våldtäkt i Australien	14
Trafikolycka i Grekland	15
Surfingolycka i Marocko	16
När UD avråder från resor	19
Råd inför utlandsresan	21
Lagar, avtal och webbadresser	22

Förord

Svenskar reser mycket och långt bort. Inte sällan tar vi oss bortom de stora turistorterna och utgör en påfallande stor del av den växande skaran äventyrsresenärer. Många njuter av sin pension i varmare länder stora delar av året. Allt fler reser i tjänsten eller studerar utomlands.

De allra flesta kommer hem med enbart glada minnen. Men ju fler som ger sig iväg, desto fler stöter på problem och söker sig till ambassader och konsulat för att få hjälp.

En viktig uppgift för UD, ambassader och konsulat är att hjälpa svenskar, som har råkat i svårigheter utomlands. UD:s och utlandsmyndigheternas konsulära personal arbetar med allt från bilolyckor, stölder, rån och överfall till att bistå dem som hamnar i fängelse utomlands.

UD:s uppdrag och skyldigheter begränsas av den lagstiftning som riksdagen beslutat om. I första hand måste den resande själv ta ansvar för sin resa, till exempel genom att ha ett fullgott försäkringsskydd. Försäkringsbolag och researrangörer har också en långtgående skyldighet att hjälpa sina kunder.

Enligt den lag som styr UD:s och utlandsmyndigheternas arbete, ska UD hjälpa till först när alla andra möjligheter är uttömda och då i första hand med hjälp till självhjälp. Det innebär att den nödställda får hjälp att själv ordna upp sin situation. Går inte det, så kan man under vissa omständigheter ansöka om ekonomiskt bistånd. Det är ett lån som måste betalas tillbaka till staten.

Den här skriften handlar om hur UD, ambassader och konsulat kan hjälpa svenskar som råkat illa ut i utlandet. Syftet är att förtydliga vilka regler som gäller och sammanfatta vilken hjälp svenska resenärer kan få om någonting händer på resan. Har man denna information får man också rimliga förväntningar på vilken hjälp UD kan erbjuda i en nödsituation utomlands.

Fredrik Jörgensen

Chef för Utrikesdepartementets konsulära och civilrättsliga enhet

UD:s uppdrag

UD:s och ambassadernas arbete med att hjälpa nödställda svenskar är författningsstyrt. Det innebär att lagar och föreskrifter bestämmer vilken hjälp en ambassad kan ge.

Lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd antogs 2003 av en enig riksdag. Den reglerar vilket ansvar och vilka befogenheter UD och ambassaderna har. Enligt lagen kan svenskar – och utländska medborgare bosatta i Sverige – som råkar illa ut i utlandet alltid få hjälp till självhjälp. Under vissa omständigheter kan man få ekonomiskt bistånd i form av ett lån, som ska betalas tillbaka. Om det beviljas, sker det mot en avgift. Lagtexten förutsätter att den enskilde själv ska ansöka om sådant ekonomiskt bistånd.

Lagen styr UD:s arbete, vilket innebär att UD eller utlandsmyndigheterna (ambassader och konsulat) inte kan tillgodose alla önskemål. Ett stort ansvar vilar på den enskilde resenären, som måste förbereda sig genom att till exempel teckna försäkring och iaktta normal försiktighet under resan.

Om man vidtagit rimliga försiktighetsåtgärder och ändå råkar illa ut, säger lagen att svenska ambassader ska vara beredda att i första hand ge hjälp till självhjälp. Med det avses råd och upplysningar om hur man själv – eller med hjälp av anhöriga – kan lösa sina problem. Det är först när alla möjligheter att lösa problemen är uttömda, som ekonomisk hjälp kan komma ifråga.

Under 2005 gick 1700 ärenden, som ambassaderna inte kunde lösa själva, vidare till UD. De rörde nästan uteslutande personer som saknade försäkring eller var frihetsberövade. Dessutom skickade utlandsmyndigheterna till UD ytterligare ca 700 ärenden, som rörde avlidna (tsunami-offren inte inräknade). Ambassader och konsulat löste tusentals ärenden på plats genom att ge råd, stöd och information.

UD och utlandsmyndigheterna kan stå till tjänst med

- hjälp till självhjälp, det vill säga råd och information
- bistånd i brottmål
- hjälp till brottsoffer
- ekonomiskt bistånd
- efterforskning av saknade
- förmedling av pengar till borgen eller böter
- åtgärder i samband med dödsfall i utlandet
- åtgärder i samband med större olyckor utomlands som rör svenska medborgare
- evakuering till en säker plats vid krigsfara, inre oroligheter, naturkatastrofer eller därmed jämförliga händelser.

Vem kan få hjälp?

Lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd omfattar

- svenska medborgare bosatta i Sverige
- flyktingar eller statslösa personer som är bosatta i Sverige.

Om det finns särskilda skäl kan biståndet även omfatta

- svenska medborgare som inte är bosatta i Sverige
- i Sverige fast bosatta utländska medborgare.

Var kan man få hjälp?

I ungefär hälften av världens länder finns en svensk ambassad med svensktalande personal. Ambassaderna företräder Sverige och Sveriges regering. De har många olika arbetsuppgifter, bland annat att hjälpa resenärer från Sverige som hamnat i en nödsituation.

I många länder finns också ett eller flera svenska konsulat. Även konsulaten kan hjälpa resenärer från Sverige som hamnat i nöd. Personalen på konsulaten talar vanligtvis inte svenska.

I länder där Sverige varken har ambassad eller konsulat kan man vända sig till ett annat EU-lands, eller nordiskt lands, ambassad eller konsulat för att få hjälp.

Hjälp till självhjälp

Utlandsmyndigheterna har goda kunskaper om förhållandena i landet. En viktig uppgift för dem blir därmed att ge nödställda råd och upp-

lysningar om vart de ska vända sig för att på egen hand lösa sina problem. Med andra ord ge hjälp till självhjälp.

Förutsättningen för att få annan hjälp på en ambassad är att man inte själv kan lösa sitt problem. Situationen får inte heller vara självförvårdad, som till exempel att man rest ut på enkel biljett, inte tagit med sig tillräckligt med pengar för sitt uppehälle eller att man inte har någon försäkring.

I den här skriften ger vi några exempel på vad resenärer kan råka ut för och vilken hjälp de kan få. Vi ger råd och visar på lösningar, som gör att resenären kanske inte behöver söka upp en svensk ambassad.

Samarbete med försäkringsbolag och researrangörer

UD:s främsta samarbetspartners när det gäller nödställda svenskar i utlandet är resebolagen, försäkringsbolagens alarmcentraler, sociala myndigheter och, om det gäller större naturkatastrofer, även Statens Räddningsverk (SRV).

Researrangörerna

Arrangörer av paketresor (resor som består av transport och övernattning) har ansvar för sina resenärer. Det regleras i Paketreselagen och Resegarantilagen. Dessutom tar researrangörerna ett stort ansvar för att ge råd och vägledning på semesterorten. Reseledarna kan till exempel hjälpa sjuka att kontakta läkare eller sjukhus, eller polis och försäkringsbolag om någon av deras resenärer blir bestulen.

Om en resenär på paketresa råkar illa ut – särskilt om det är ett våldsbrott som våldtäkt eller om resenären grips av polis misstänkt för brott – bör reseledaren hjälpa den drabbade att kontakta närmaste konsulat eller ambassaden i landet. Den drabbade kan då få hjälp att kontakta landets myndigheter. Det är viktigt att det görs så snabbt som möjligt.

Ambassaderna och konsulaten har i regel ett mycket bra samarbete med researrangörerna.

Försäkringsbolagen

Försäkringsbolagens alarmcentraler är bemannade dygnet runt och erbjuder en omfattande hjälp till personer som har reseförsäkring. På deras jourcentraler finns medicinsk och psykosocial expertis, som tar kontakt med vårdande läkare, drabbade svenskar och deras anhöriga. Försäkringsbolagen kan betala sjukvård, resor för anhöriga, hemresor och ambulansflygtransporter.

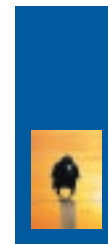
UD har ett mycket bra samarbete med dessa alarmcentraler.

När en nödställd kontaktar en ambassad och det fastställts att personen har försäkring, tar försäkringsbolaget hand om ärendet och har därefter, om det behövs, direkt kontakt med ambassaden. Utrikesdepartementet har normalt ingen del i den fortsatta handläggningen av ärendet.

Första hjälpen – en reseförsäkring

I de flesta hemförsäkringar ingår en reseförsäkring som täcker 45 dygn under resa. Den kan förlängas. Olika försäkringsbolag har olika villkor för reseförsäkringen. Ofta täcker de till exempel inte olyckor inom extremsporter.

Om man inte har hemförsäkring med reseskydd är det viktigt att köpa en separat reseförsäkring.

Exempel på nödsituationer

Malaria i Sydafrika – försäkringen täckte allt

Susanne åker på en lång och välplanerad rundresa i Afrika. Efter några veckor kommer hon till Kapstaden där hon blir allvarligt sjuk. Med hög feber och svår diarré läggs hon in på sjukhus. Man konstaterar att hon har en svår form av malaria som angriper hjärnan. Från sjukhuset ringer Susanne till ambassaden.

Susanne får krampanfall. Hennes tillstånd försämras och blir livshotande. Hon förs medvetslös till ett specialsjukhus där hon faller i koma och läggs i respirator.

Susannes föräldrar flyger ner till Sydafrika och hennes syster, som bor i USA, kommer också dit. De bor under en dryg vecka på hotell nära sjukhuset.

Tack vare specialistvården förbättras Susannes tillstånd gradvis och stabiliseras. Några veckor senare skrivs hon ut och kan flyga till ett sjukhus hemma i Sverige, ledsagad av en svensk läkare.

Susanne hade förberett sin resa grundligt och skaffat sig en ordentlig reseförsäkring. Den täckte allt: avancerad medicinsk vård, de anhörigas resor och uppehälle samt hemresan med ledsagande läkare. Utan försäkring hade hon själv eller hennes anhöriga fått stå för kostnaderna. I det här fallet hade de uppgått till ungefär 700 000 kronor.

Vad gjorde ambassaden?

När Susanne ringte till ambassaden och man där fått klart för sig att hon fått en livshotande sjukdom, garanterade ambassaden betalning till sjukhuset. Samtidigt kontaktade man Euro-Alarm för att få bekräftat att Susanne hade en giltig försäkring. Det hade hon. Euro-Alarm skötte därefter alla kontakter med läkare, Susanne och hennes familj och ordnade familjens resor och hemtransporten.

Ambassaden garanterade genast betalning till sjukhuset, utan att först kontrollera om det fanns en försäkring, eftersom en svensk medborgare som är livshotande sjuk får ekonomiskt bistånd för akut sjukvård. Detta ska betalas tillbaka. I många länder kan sjukhus vägra att ta emot en utländsk patient utan försäkring eller betalningsgaranti.

Om Susanne inte haft en försäkring, hade hennes anhöriga fått betala den fortsatta specialistvård hon behövde. Om inte heller de

hade haft möjlighet att hjälpa Susanne, hade ambassaden hjälpt henne att söka ekonomiskt bistånd för specialistvården. Hon hade då blivit återbetalningsskyldig till staten.

Stöld i Bangkok – hjälp till självhjälp

Carl och Eva, på charterresa i Bangkok, blir bestulna på väskan som innehåller pengar, kreditkort, pass och flygbiljetter. Det är fredag kväll när de upptäcker det. Resan hem är inbokad tidigt måndag morgon.

Vad gör de? Först spärrar de kreditkortet. Därefter ringer Eva ambassadens journummer. Hon får kontakt med jourhavande tjänsteman, som frågar om de har polisanmält stölden och påminner om att de behöver foton för sina nya pass. Han berättar också för dem att de provisoriska pass, som ambassaden snabbt kan utfärda, måste förses med en inresestämpel från den thailändska immigrationsmyndigheten. Utan denna stämpel kan de inte lämna landet. De bestämmer att träffas på ambassaden klockan 08.00 på måndag morgon.

Carl och Eva kan alltså inte resa på måndag morgon, även om researrangören skulle kunna utfärda nya biljetter. Den thailändska immigrationsmyndigheten har nämligen stängt under helgen och öppnar först på måndag klockan 09.30, när Carls och Evas plan redan har lyft. Immigrationsmyndigheten har ingen jourverksamhet.

Carl och Eva missar sitt charterflyg och blir tvungna att köpa nya biljetter. De har ingen reseförsäkring. Priset för biljetterna överstiger kostnaden för deras chartervecka.

Vad gjorde ambassaden?

När Eva ringde till jourhavande tjänsteman på ambassaden på fredag kväll fick hon veta att

- de genast måste polisanmäla stölden
- ambassaden kan utfärda provisoriska pass
- när de fått sina provisoriska pass måste de gå till immigrationsmyndigheten för att få en inresestämpel
- om charterbolaget inte kan boka om dem måste de köpa nya biljetter. Eftersom de inte hade någon reseförsäkring, måste de själva stå för kostnaden. De fick information om hur de kunde överföra pengar.

Knarksmuggling i Sydamerika – bistånd i brottmål

Anders grips för narkotikainnehav av tullen på flygfältet i Quito i Ecuador. Han häktas och delges misstanke om grov narkotikasmuggling. Anders nekar till brottet och säger att han aldrig sett paketet med vitt pulver som låg i hans dubbelbottnade väska. I häktet är förhållandena dåliga och maten snålt tilltagen. Häktningstiderna i Ecuador kan bli mycket långa.

Anders ringer till Sveriges generalkonsulat. Därefter kontaktar en tjänsteman från konsulatet honom i häktet. Anders vill inte att hans anhöriga hemma ska få veta att han är häktad.

Anders får en offentlig försvarare men begär att konsulatet ska betala en privat försvarsadvokat. Han anser sig ha rätt till det, eftersom han är svensk medborgare.

Anders föräldrar blir oroliga när de inte hör av sonen. De vänder sig till UD för att efterlysa honom. På UD är man bunden av *Sekretesslagen* och får inte berätta för föräldrarna vad som hänt eller var han finns. Konsulatet kan bara berätta för Anders om föräldrarnas oro och fråga om UD får informera dem.

Anders döms till 18 år i fängelse, ett ur svensk synvinkel mycket långt straff. När domen har vunnit laga kraft kan Anders ansöka om att få avtjäna straffet i Sverige eftersom Ecuador har undertecknat den så kallade överförandekonventionen. Anders ansökan måste godkännas av både Sverige och Ecuador.

Med vissa länder, som inte anslutit sig till konventionen, har Sverige ingått bilaterala avtal om överförande av straffverkställighet.

Vad gjorde konsulatet?

Enligt *Wienkonventionen om konsulära förbindelser* måste ett land, som frihetsberövat ett annat lands medborgare, informera dess konsulat eller ambassad om den frihetsberövade begär det.

En tjänsteman från konsulatet kontaktade Anders och fick då veta att hans anhöriga inte fick informeras. Anders krävde att konsulatet skulle betala en privat advokat. Enligt *Lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd*, måste det finnas särskild anledning (till exempel om den misstänkte löper risk att dömas till dödsstraff) för att man ska få låna pengar till advokatkostnader.

Anders ville också att konsulatet skulle förse honom med pengar till mat. Konsulatet kunde endast hjälpa till att förmedla pengar från anhöriga i Sverige, så att han kunde köpa det han behövde, till exempel bättre mat, hygienartiklar eller kläder.

Ambassadens/konsulatets skyldigheter

När en utlandsmyndighet får veta att en svensk frihetsberövats har den följande skyldigheter:

- **Kontakta den frihetsberövade** – alla frihetsberövade vill dock inte ha kontakt med ambassaden/konsulatet.
- **Informera konsulära enheten på UD**
Det sker alltid när en svensk frihetsberövats. Om den frihetsberövade vill, informeras de anhöriga. Om den frihetsberövade är minderårig, informeras alltid vårdnadshavarna.
- **Kontrollera att den frihetsberövade får offentlig försvarare och vid behov tolk** – det får man oftast via rättsväsendet i landet där man frihetsberövats.
- **På begäran förse en frihetsberövad med en förteckning över lokala advokater**
Om en frihetsberövad vill anlita en egen försvarsadvokat måste han/hon i regel betala själv.
- **Hålla sig informerad om rättsprocessen och när rättegång äger rum**
Alla länder har regler om hur länge en person får sitta häktad. Ambassaden/konsulatet bevakar att dessa regler följs. Vissa länder har mycket långa häktningstider men det är inget utlandsmyndigheten kan påverka. Utlandsmyndigheten ska också beakta tidpunkten för rättegången, eventuellt närvara vid den och hålla sig informerad om processen och domen. Utlandsmyndigheten deltar aldrig aktivt i rättsprocessen.
- **Förmedla pengar till kostförstärkning från anhöriga eller vänner**
Sådant som hygienartiklar, brevpapper, frukt och cigaretter måste man i regel själv betala.
- **Se till att den frihetsberövade får regelbundna besök** – av någon från ambassaden/konsulatet om det är möjligt.
Om Svenska kyrkan finns på platsen, kan någon därifrån göra besök. Utomstående personer har också möjlighet att besöka en fängslad men om den kontakten går via utlandsmyndigheten, måste den frihetsberövade först tillfrågas – annars bryter man mot *Sekretesslagen*.

Ambassaden/konsulatet har ingen skyldighet att

- betala advokat- eller rättegångskostnader
- stå till tjänst med tolk eller betala tolkkostnader
- närvara vid rättegången
- förse svenska fångar med extra mat, kläder, osv.

Våldtäkt i Australien – hjälp till brottsoffer

Sara är på rundresa i Australien tillsammans med väninnan Maria. En kväll stannar de vid ett litet motell i närheten av Sydney. De äter en hamburgare vid bardisken, dricker några öl och har en trevlig kväll med ägaren Bob och hans tre kompisar. Efter ett par timmar bestämmer sig flickorna för att kvällen är slut och säger god natt.

De somnar direkt, bara för att vakna av att motellägaren och hans tre kompisar drar täcket av dem. Det hjälper inte att de skriker och värjer sig. De hålls fast och blir våldtagna.

När männen försvunnit lyckas Sara ringa till generalkonsulatet i Sydney. Tjänstemannen från konsulatet ringer lokal polis och ordnar med läkarundersökning för de upprivna och chockade unga kvinnorna.

Polisen kommer till motellet och förhör ägaren och hans kompisar, som påstår att det inte var fråga om våldtäkt – flickorna var med på det hela. Sara och Maria får följa med till polisstationen där de blir väl omhändertagna och skjutsade till läkare, som gör en första undersökning.

Vad gjorde konsulatet?

En kvinna från konsulatet hämtade Sara och Maria och körde dem in till Sydney. Hon bokade in dem på ett hotell. Hon tog hand om dem, såg till att de fick det de behövde och följde med som stöd till polisförhör och nya läkarbesök. Hon stod också i kontakt med UD:s konsulära enhet, som i sin tur hade kontakt med flickornas föräldrar. Det hade Sara och Maria bett om.

Generalkonsulatet kommer att bevaka ärendet. Domen rapporteras till UD och därifrån vidare till Sara och Maria.

Hjälp till brottsoffer

Den som utsätts för ett våldsbrott utomlands har rätt att få ekonomiskt bistånd till rättshjälp, det framgår av *Lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd*. Det kan täcka kostnader i ett inledande skede, till exempel för utredning, bevisning, läkarintyg och ersättning till advokat och tolk. Det är viktigt att kontakta svenska ambassaden eller konsulatet så snart som möjligt efter händelsen.

Även genom reseförsäkringen kan det finnas möjlighet att få hjälp som brottsoffer. I vissa länder finns, liksom i Sverige, lagstiftning som ger brottsoffer hjälp.

När Sara och Maria kommit hem kan de ansöka om hjälp från Rätts- hjälpsmyndigheten. De kan till exempel få pengar för att anlita ett målsägandebiträde (advokat) i Sydney eller resa dit för att vittna vid rättegången.

Brottskadelagen gäller även för personskada (brottsofferskada) om brottet begåtts utomlands mot någon som är bosatt i Sverige. Brottsoffermyndigheten bestämmer vilket ersättningsbelopp man kan få (högst 20 basbelopp). Det krävs att man kan åberopa en lagakraftvunnen dom från utlandet.

Stödperson

Förutom juridisk hjälp kan ett brottsoffer också behöva personligt stöd. Ambassaden/konsulatet kan utse en stödperson som åtminstone i början följer med till läkare, polis, åklagare, advokat och andra berörda. Man kan också få hjälp med hotellbeställning, hemresa och andra praktiska göromål, om man inte reser tillsammans med någon som kan hjälpa till. En stödperson kan vara någon ur ambassadpersonalen eller en lämplig person i svenskkolonin i landet.

Trafikolycka i Grekland – dödsfall i utlandet

Klara blir påkörd av en bil under semestern i Grekland. Hon förs till sjukhus där man endast kan konstatera att hon avlidit. Av tillhörigheterna framgår att Klara var svensk medborgare och att hon hade reseförsäkring. Grekisk polis kontaktar Sveriges ambassad i Athen och informerar om dödsfallet.

Vad gjorde ambassaden?

Det viktigaste var att fastställa den avlidnas identitet. Personnummer och adress framgick av hennes pass och andra handlingar. Läkare eller polis gjorde identifieringen.

Ambassaden anmälde omgående dödsfallet till UD:s konsulära enhet. Handläggaren där kontaktade polisens Rikskommunikationscentral (RKC) för att få veta vem som var närmast anhörig. Det visade sig vara Klaras far. Det var viktigt att han fick dödsbudet så fort som möjligt.

Att framföra dödsbud är polisens uppgift och utförs av polisen i det distrikt där den anhörige är bosatt. Dit skickades ambassadens information om det inträffade. Polisen åkte hem till Klaras far för att muntligen lämna beskedet. Man bad också fadern att ta kontakt med

UD för att reda ut om det fanns försäkringar och för att få reda på de anhörigas önskemål om hemtransport av kvarlevorna.

Dödsbud kan också framföras av en präst eller av en kurator.

Ambassaden utfärdade de officiella intyg som behövdes för att stoftet efter den avlidna skulle kunna flygas hem.

I Klaras fall fanns en hemförsäkring och ärendet gick direkt vidare till en av försäkringsbolagens alarmcentraler, Europ Assistance, som tog över handläggningen. Därmed upphörde UD:s ansvar.

Försäkringsbolaget tog hand om alla praktiska arrangemang, som att kontakta en begravningsentreprenör i Grekland och ordna transporten till Sverige.

Om Klara inte hade haft giltig försäkring hade de anhöriga fått stå för kostnaderna och ambassaden hade skött de praktiska arrangemangen.

I Grekland förekommer inte kremering. En kisttransport från Grekland kostar upp till 35 000 kronor.

Om det inte finns några anhöriga, eller om familjen inte har råd att betala kostnaderna, ordnar ambassaden en enkel, värdig, lokal begravning.

Vad kostar hemtransport av en avliden?

En kisttransport från utlandet kan i dag kosta upp till 100 000 kronor och transport av en urna något mindre än en flygbiljett.

Surfingolycka i Marocko – dyrt utan försäkring

Adam är en entusiastisk ung brädsurfare som campar på den marockanska Atlankusten där det finns fina surfvågor. En dag missbedömer han en våg, slås ner och hamnar så olyckligt mot brädan att han bryter benet. Benpiporna sticker ut. Han tas till läkare i närmaste by. Där lyckas han ringa sin mamma i Ystad och ber henne kontakta deras försäkringsbolag och alarmcentralen SOS International. Läkaren ger honom antibiotika och smärtstillande men säger att den öppna frakturen kräver operation och specialistvård, i detta fall i Marrakech, som ligger närmast. Dit måste han föras med ambulans.

Det visar sig att hans försäkring inte gäller, eftersom han varit utomlands längre än de 45 dagar som försäkringen täcker. Adam hade inte haft en tanke på att läsa igenom hemförsäkringens villkor innan han reste.

SOS International frågar mamman om hon kan garantera betalning för Adams vård, i så fall kan de ta hand om honom. Mamman lämnar betalningsgaranti. SOS-läkaren kontaktar då den marockanske läkaren

och ordnar ambulanstransport med läkare till ett sjukhus i Marrakech, som SOS samarbetar med. Adam opereras och måste ligga kvar i drygt en vecka.

I samråd med den behandlande läkaren bedömer SOS när Adam kan transporteras hem. Transporten sker med reguljärflyg på så kallad liggande bår. SOS skickar ner en sjuksköterska som följer med Adam på flygresan. Adam har inga egna tillgångar. Han bor hos sin mor, som får ta en in-teckning i huset och ett banklån för att betala kostnaderna för sonens sjukvård och transport.

Vad gjorde ambassaden?

Adam kontaktade aldrig ambassaden eftersom allt sköttes av SOS International.

Dyrt att inte vara försäkrad

Notan som Adams mamma fick betala:

• Ambulansfärd till Marrakech	4 000 kronor
• Operation av specialist plus åtta dagar på sjukhus (inklusive mediciner, mat och ambulanstransport till flygfältet)	110 000 kronor
• Flygtransport med liggande bår och ledsagande sjuksköterska	100 000 kronor
• Avgift för omkostnader SOS International	8 000 kronor
Totalt	222 000 kronor

För en liggande bår måste man köpa nio sittplatser i ett flygplan. Om Adam hade transporterats med flygambulans till Sverige, hade resan gått på minst 400 000 kronor.

Man kan också säga att Adam hade tur som skadades i ett land med relativt lågt kostnadsläge. Hade samma sak hänt i till exempel Kalifornien, hade summan lätt gått upp till det fyrdubbla.

Akutvård inom EU

Om samma olycka hade inträffat inom EU och Adam hade haft det nya Europeiska sjukförsäkringskortet, som visar att man är inskriven i svensk försäkringskassa, hade han fått akutvård på samma villkor som invånarna i landet.

Det Europeiska sjukförsäkringskortet beställer man från Försäkringskassan.

Detta kan en ambassad hjälpa till med

- råd om hur man för över pengar från Sverige
- att kontakta försäkringsbolagens alarmcentraler
- att kontakta anhöriga i en nödsituation
- ett provisoriskt eller ordinarie pass
- ett tillfälligt lån för att kunna resa till Sverige i en nödsituation som inte är självförvållad
- råd om försvarsadvokat, läkare eller tolk och hjälp att kontakta dem
- bistånd till brottsoffer
- åtgärder i samband med svensk medborgares död i utlandet
- åtgärder i samband med större olyckor utomlands som rör svenska medborgare

... men inte det här

- växla valuta eller ge annan bankservice
- boka hotell och biljetter
- betala skulder, böter eller borgen
- ge juridisk rådgivning, göra brottsutredningar eller delta i domstolsprocesser
- hjälpa svenskar ut ur fängelse, eller utverka specialbehandling av svenska fångar
- skaffa mediciner eller läkarhjälp
- ordna visering eller arbetstillstånd till andra länder
- betala, eller garantera betalning av, hotellräkningar, läkarräkningar eller andra räkningar
- göra översättningar eller tolka.

När UD avråder från resor

UD är den svenska myndighet som tar det formella beslutet om att avråda från resor till sådana delar av världen som kan innebära risker för den enskilde resenärens säkerhet.

Det finns tre olika grader av avrådan

- avrådan från icke nödvändiga resor
- avrådan från alla resor
- avrådan från alla resor och uppmaning till alla svenskar att lämna landet.

På UD:s webbplats under rubriken Reserekommendationer finns aktuella avrådanen för enskilda länder eller områden. De finns också inlästa på telefonsvarare på 08-543 562 01.

När avråder UD?

UD avråder normalt från besök i länder eller områden där det råder krig, krigsliknande förhållanden eller andra oroligheter samt i vissa fall vid terroristattacker och naturkatastrofer.

En avrådan från UD att resa till ett land eller område är en rekommendation. Det är den enskilde resenären som måste fatta beslutet att avstå från att åka eller skjuta upp resan.

Vad innebär en avrådan?

När UD avråder från resor får det ekonomiska och juridiska konsekvenser för paketresor (resor som består av transport och övernattnings). Om UD utfärdat en avrådan kan resenären avboka sin resa utan att förlora de pengar som har betalats in.

Villkoren finns i ett avtal mellan Konsumentverket och Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation. Där står att såväl researrangören som resenären har rätt att frånträda ett ingånget och bindande avtal om paketresa, om "det på eller i närheten av resmålet eller utefter den planerade färdvägen inträffar katastrof, krigshandling, generalstrejk eller annan ingripande händelse, som väsentligt påverkar resans genomförande eller förhållandena på resmålet vid den tidpunkt då resan ska genomföras."

UD tolkar inte avtalet, det gör Konsumentverket eller kommunens konsumentvägledare.

Den som reser till en plats trots att UD avråder från att resa dit, bör vara medveten om att ambassadens möjligheter att hjälpa svenskar kan vara mycket begränsade och att försäkringen kanske inte gäller.

Vem bestämmer om UD ska avråda från resor?

Chefen för den konsulära enheten på Utrikesdepartementet tar beslutet i samråd med svenska ambassaden i landet och sakkunniga på UD. Departementet följer kontinuerligt säkerhetssituationen i ett oroligt land eller område.

Hur vet man att en resa är inställd?

När ett beslut om avrådan har tagits, meddelar UD omedelbart beslutet till bland andra Svenska Resebyråföreningen (SRF), Föreningen flyg-resenärsarrangörerna (FRA) och till Researrangörsföreningen i Sverige (RIS), som i sin tur meddelar sina medlemmar.

Resebyrån informerar sina resenärer.

Varför har olika länder olika information om säkerhetsläget i världen?

Att reseråden varierar beror på att hotbilden kan se olika ut för olika länders medborgare. Olika länders reseråd kommer därmed sällan att vara helt identiska – inte ens de nordiska ländernas. Man bör dock komma ihåg att ansvaret för att besluta om en resa ska företas eller inte, alltid vilar på den enskilde resenären.

På ambassadernas webbplatser, www.swedenabroad.se, kan det finnas mer utförlig information för respektive land.

Många andra länders utrikesministerier har information på sina webbplatser. Länkar finns på www.ud.se/resklar.

Frågor om praktiska förhållanden på resmålen ska ställas direkt till resebyrån.

Andra myndigheters ansvar

Frågor om smittsamma sjukdomar, som Ebolaviruset eller fågelinfluensan, besvaras av Smittskyddsinstitutet. Frågor om import av växter och djur besvaras av Jordbruksverket. Om större jordskalv inträffar i världen svarar Institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet på frågor om dessa. Frågor om kärnkraftsolyckor besvaras av Strålskyddsinstitutet eller Statens kärnkraftsinspektion.

Råd inför utlandsresan

På UD:s webbplats, www.ud.se/resklar, finns information om vad ambassaderna och konsulatet kan hjälpa till med och vad resenären bör tänka på inför resan.

Checklista för resenären

- Kontrollera att passets giltighetstid inte har gått ut eller går ut under resans gång. I många länder, speciellt i Asien, krävs att passet är giltigt sex månader efter inresan.
- Ta reda på om visering behövs till landet dit du ska resa.
- Ta reda på vilka vaccinationer du kan behöva i god tid före utresan.
- Teckna en reseförsäkring eller kontrollera att hemförsäkringen har ett reseskydd. Om du ska stanna borta längre än de 45 dagar reseskyddet täcker, måste du förlänga det.
- Ta med det Europeiska sjukförsäkringskortet vid resa inom EU. Kortet visar att du är inskriven i svensk försäkringskassa. Du har då rätt till akut sjukvård inom EU. Kortet beställer du från Försäkringskassan på telefon eller på webbplatsen.
- Gör kopior på alla värdehandlingar som pass, visering, biljetter, försäkringar, kreditkort, m.m. Lämna en uppsättning hemma hos familjen och förvara en annan i din packning, separat från originalen. Tänk på att ett svenskt pass är mycket stöldbegärligt.
- Ta med en uppsättning passfoton om du skulle behöva skaffa ett nytt pass.
- Om du ska ut på långresa, lämna en färdbeskrivning hemma och håll regelbunden kontakt med dina anhöriga.
- Ta aldrig med paket eller väskor med okänt innehåll när du ska passera en gräns. Lämna aldrig ditt bagage utan uppsikt.
- Respektera kulturen och lagarna i landet du besöker. Handlingar som inte är brottsliga i Sverige kan vara det i andra länder.
- Kontakta alltid dina anhöriga om en kris, som krigsutbrott, upplopp, naturkatastrofer eller stora olyckor inträffar i landet där du befinner dig.
- Om du behöver hjälp, kontakta ambassaden eller närmaste konsulat. Har du försäkring, kontakta försäkringsbolagets alarmcentral.

Lagar, avtal och webbadresser

UD:s råd inför utlandsresan (inklusive avrådanden) – på dessa sidor finns också länkar till andra länders reserekommendationer
www.ud.se/resklar

Förteckning över Sveriges ambassader och konsulat
www.ud.se/ambassader

Ambassadernas webbplatser – med reseinformation på de svenska sidorna
www.swedenabroad.se

Lagar, avtal, konventioner

Lag (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd
www.riksdagen.se/dokument

Lag (1992:1672) om paketresor
www.riksdagen.se/dokument

Allmänna villkor för paketresor
www.konsumentverket.se

Resegarantilagen (1972:204)
www.riksdagen.se/dokument

Brottsskadelagen (1978:413)
www.riksdagen.se/dokument

Rättshjälpslagen (1996:1619)
www.riksdagen.se/dokument

Sekretesslagen (1980:100)
www.riksdagen.se/dokument

Socialförsäkringslagen (1999:799)
www.riksdagen.se/dokument

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom
www.riksdagen.se/dokument

Konventionen om överförande av dömda personer (SÖ 1985:1)
www.regeringen.se/sb/d/108

Wienkonventionen om konsulära förbindelser (SÖ 1974:10-12)
<http://www.regeringen.se/sb/d/108>

Myndigheter

Rättshjälpsmyndigheten
www.rhm.dom.se

Brottsoffermyndigheten
www.brottsoffermyndigheten.se

Försäkringskassan – här kan man beställa det Europeiska försäkringskortet
www.fk.se/privatpers/utomlands

Konsumentverket (KO)
www.konsumentverket.se

Konsumenternas försäkringsbyrå
www.konsumenternasforsakringsbyra.se

Smittskyddsinstitutet – information om smittsamma sjukdomar
www.smittskyddsinstitutet.se

Jordbruksverket – information om införsel av växter och djur
www.jordbruksverket.se

Institutionen för Geovetenskaper vid Uppsala universitet – adress- och telefonuppgifter till institutionen men ingen information om aktuella jordskalv
www.geo.uu.se

Statens Kärnkraftsinspektion eller Statens strålskyddsinstitut – information om kärnkraftsolyckor
www.ski.se
www.ssi.se

Försäkringsbolagens alarmcentraler:

Euro-Alarm
www.europeiska.com

Europ Assistance
www.europ-assistance.com

Gouda Alarmcentral
www.gouda-rf.se

SOS International
www.sos.dk/sv

”Om något händer på utlandsresan – *vem gör vad?*”

kan beställas via e-post:
information-ud@foreign.ministry.se

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

103 39 Stockholm

Telefon: 08-405 10 00

Fax: 08-723 11 76

www.ud.se/resklar

e-post: registrator@foreign.ministry.se